

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTRAS

ĮSAKYMAS DĖL VAIKŲ UGDYMO TAUTINIŲ MAŽUMŲ KALBOMIS IR TAUTINIŲ MAŽUMŲ KALBŲ MOKYMO TOBULINIMO

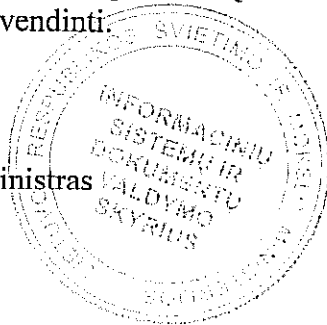
2012 m. *lapkričio 15* d. Nr. *V-1569*
Vilnius

Siekdamas užtikrinti valstybinę tautinių mažumų švietimo politiką ir veiksmingiau įgyvendinti Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo (Žin., 1991, Nr. 23-593; 2011, Nr. 38-1804) 30 straipsnio nuostatas dėl mokymosi valstybine ir gimtąja kalba ir atsižvelgdamas į Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. gruodžio 27 d. įsakymu Nr. V-2545 sudarytos darbo grupės 2012 m. spalio 23 d. posėdžio siūlymą:

1. P r i t a r i u darbo grupės parengtoms Vaikų ugdymo tautinių mažumų kalbomis ir tautinių mažumų kalbų mokymo tobulinimo gairėms (pridedama).

2. P a v e d u viceministrui Vaidui Baciui iki 2012 m. lapkričio 30 d. parengti veiksmų planą Vaikų ugdymo tautinių mažumų kalbomis ir tautinių mažumų kalbų mokymo tobulinimo gairių nuostatoms įgyvendinti.

Švietimo ir mokslo ministras

Gintaras Steponavičius

Parengė

PRITARTA

Lietuvos Respublikos švietimo
ir mokslo ministro 2012 m.

lapkričio 15 įsakymu V-1569

VAIKŲ UGDYMO TAUTINIŲ MAŽUMŲ KALBOMIS IR TAUTINIŲ MAŽUMŲ KALBŲ MOKYMO TOBULINIMO GAIRĖS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Vaikų ugdymo tautinių mažumų kalbomis ir tautinių mažumų kalbų mokymo tobulinimo gairės (toliau – Gairės) apibrėžia tautinių mažumų vaikų ugdymo ikimokyklinio ugdymo įstaigose ir bendrojo ugdymo mokyklose (toliau – mokyklos) pagal priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo programas tobulinimo prielaidas, kryptis ir dvikalbio ugdymo organizavimo modelių įvairovę.

2. Gairių tikslas – paskatinti mokyklas, jų savininkų teises ir pareigas įgyvendinančias institucijas, dalyvių susirinkimus (savininkus) ir švietimo valdymo subjektus lanksčiai ir veiksmingai reaguoti į vaikų, mokomų tautinių mažumų kalbomis ar tautinių mažumų kalbų, švietimo problemas ir poreikius.

3. Gairės parengtos atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Konstitucijos, Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos (Žin., 2000, Nr. 20-497), Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo (Žin., 1991, Nr. 23-593; 2011, Nr. 38-1804), Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo (Žin., 2003, Nr. 114-5115; 2008, Nr. 76-2998), kitų teisės aktų, reglamentuojančių tautinėms mažumoms priklausančių mokinių teises, nuostatas.

II. VAIKŲ UGDYMO TAUTINIŲ MAŽUMŲ KALBOMIS IR TAUTINIŲ MAŽUMŲ KALBŲ MOKYMO TOBULINIMO PRIELAIDOS

4. Lietuvos Respublikos teisės aktai, tarptautiniai teisės aktai numato galimybę vaikams mokytis gimtosios kalbos, puoselėti savo tautos tradicijas, Lietuvos švietimo sistema sudaro prielaidas vaikams, priklausantiems tautinėms mažumoms, formuoti tautinį ir pilietinį tapatumą.

5. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 37 straipsnyje įtvirtinta, kad piliečiai, priklausantys tautinėms bendrijoms, turi teisę puoselėti savo kalbą, kultūrą ir papročius, 45 straipsnyje – kad piliečių tautinės bendrijos savo tautinės kultūros reikalus, švietimą, labdarą, savitarpio pagalbą tvarko savarankiškai, o valstybė tautinėms bendrijoms teikia paramą.

6. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas nustato Lietuvos Respublikos švietimo tikslus, švietimo sistemos principus, švietimo sistemos sandaros, švietimo veiklos, švietimo santykių pagrindus, valstybės išpareigojimus švietimo srityje, taip pat reguliuoja tautinių mažumų švietimo aspektus. Šio įstatymo 28 straipsnio 7 dalyje nustatyta, kad vietovėse, kuriose tradiciškai gausiai gyvena tautinė mažuma, bendruomenės prašymu savivaldybė laiduoja mokymąsi tautinės mažumos kalba arba tautinės mažumos kalbos. Pagal Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 30 straipsnį bendrojo ugdymo ir neformaliojo švietimo mokyklos tautinėms mažumoms priklausantiems mokiniams sudaro sąlygas puoselėti tautinį, etninį ir kalbinį tapatumą (identitetą), mokytis gimtosios kalbos, istorijos ir kultūros; numato, kad bendrojo ugdymo ir neformaliojo švietimo mokykloje, kurios nuostatuose (įstatuose), atsižvelgiant į tėvų (globėjų, rūpintojų) ir mokinių pageidavimą, įteisintas mokymas tautinės mažumos kalbos arba mokymas tautinės mažumos kalba, ugdymo procesas gali būti vykdomas arba kai kurių dalykų mokoma tautinės mažumos kalba. Šiose mokyklose lietuvių kalbos dalykas – sudedamoji ugdymo programos dalis, jam mokytis skiriama ne mažiau laiko kaip gimtajai kalbai mokytis.

7. Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymas draudžia tiesioginę ir netiesioginę diskriminaciją dėl lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos.

8. Vaikų ugdymas tautinės mažumos kalba yra neatsiejamai susijęs su žmogaus teisių įgyvendinimu: nediskriminavimu, išsipareigojimu plėtoti kalbų tradicijas, susilaikyti nuo tautinių mažumų asimiliacijos, jų gynimu nuo tokių veiksmų, teise laisvai ir nevaržomai raštu ir žodžiu vartoti savo mažumos kalbą, teise mokytis savo mažumos kalbos.

9. Žmogaus teisė ir išsipareigojimas saugoti ir plėtoti istorinių Lietuvos etninių grupių tapatumą yra didelės vertybės. Pripažįstant šias vertybes skatinama socialinė asmenų, priklausančių įvairioms etninėms grupėms, integracija, stiprinamos socialinės profesinės veiklos galimybės, bendradarbiavimas ir tolerancijos ugdymas, socialinis dialogas, demokratinė ir pilietinė savimonė.

10. Principinės Gairių nuostatos labai svarbios ne tik mokykloms, kuriose mokoma tautinių mažumų kalbomis, bet ir mokykloms, kuriose vaikai mokomi lietuvių kalba, tačiau didelė tokių vaikų dalis yra iš tautinių mažumų arba mišrių šeimų.

III. VAIKŲ UGDYMO TAUTINIŲ MAŽUMŲ KALBOMIS IR TAUTINIŲ MAŽUMŲ KALBŲ MOKYMO TOBULINIMO KRYPTYS

11. Gerinant tautinėms mažumoms priklausančių vaikų ugdymą šalies mokyklose, numatoma:

11.1. plėtoti Lietuvos mokyklų bendradarbiavimo tinklus. Skatinti mokyklas, mokančias vaikus tautinių mažumų kalbomis (kalbų), aktyviau įsitraukti į mokyklų, mokinių organizacijų bendradarbiavimo projektus;

11.2. rengti tautinių mažumų gimtųjų kalbų, pradinių klasių, etnokultūros mokytojų stažuotes užsienio valstybių mokyklose. Prireikus peržiūrėti Bendradarbiavimo su užsienio valstybėmis sutartis švietimo srityje;

11.3. atnaujinti ir parengti mokymo medžiagą (vadovėlius, chrestomatijas, pratybų sąsiuvinius, mokytojų knygas) naujam tautinėms mažumoms priklausančių mokinių lituanistinio švietimo turiniui;

11.4. Pagrindinio ugdymo etninės kultūros bendrąsias programas ir vidurinio ugdymo etninės kultūros bendrąsias programas, patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012 m. balandžio 12 d. įsakymu Nr. V-651 (Žin., 2012, Nr. 46-2252), Etninės kultūros ugdymo metodines rekomendacijas ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio ugdymo pedagogams (paskelbtos Ugdymo plėtotės centro interneto svetainėje adresu: <http://www.upc.smm.lt/ugdymas/pradinis/rekomendacijos/failai/Ivadas.doc>) papildyti nuo seno Lietuvoje gyvenančių tautinių mažumų etninių kultūrų turiniu. Papildytas etninės kultūros bendrąsias programas ir rekomendacijas įgyvendinti kiekvienoje Lietuvos mokykloje. Išleisti tautinių mažumų etninėms kultūroms ugdyti reikalingus mokymo medžiagos aplankus, į šį darbą įtraukiant tautinių mažumų bendruomenes;

11.5. į darbo grupes socialinio ugdymo dalykų bendrosioms programoms ir vadovėliams kurti ir koreguoti įrašyti tautinių mažumų bendruomenių atstovus;

11.6. sudaryti didesnes galimybes tautinėms mažumoms priklausantiems vaikams tautinės mažumos bendruomenės prašymu bet kurioje mokykloje mokytis savo gimtosios kalbos;

11.7. atnaujinti tautinių mažumų pradinio ugdymo, gimtųjų kalbų ir literatūros vadovėlius, chrestomatijas. Vadovėliai tautinių mažumų kalbomis turi būti rengiami ir atnaujinami Lietuvoje pagal švietimo ir mokslo ministro patvirtintas bendrąsias programas;

11.8. centralizuoti vadovėlių tautinių mažumų kalbomis rengimą ir įsigijimą. Užtikrinti vadovėlių kokybės priežiūrą. Laipsniškai pereiti prie skaitmeninių vadovėlių;

11.9. įvertinti privalomos grožinės literatūros tautinių mažumų kalbomis mokyklose atnaujinimo poreikį. Aprūpinti mokyklas programine literatūra gimtąja kalba. Sudaryti sąlygas įsigyti literatūros iš užsienio leidėjų;

11.10. tautinių mažumų kalbomis besimokantiems vaikams, naudojantiems vadovėlius lietuvių kalba, pateikti vadovėlių priedus – terminų žodynėlius. Parengti mokomųjų dalykų terminų žodynėlius;

11.11. daugiakalbystė turėtų įgyti didesnės vertės. Kitų kalbų mokėjimas turėtų būti sertifikuotas – vaiko išlaikyto tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros egzamino balai turėtų būti užskaitomi stojant į aukštąją mokyklą;

11.12. įvertinti mokinio krepšelio apskaičiavimo metodiką mokykloms, kuriose mokoma tautinės mažumos kalba (kalbomis), mokykloms kuriose mokoma lietuvių kalba ir tautinės mažumos kalba (kalbomis), mokykloms, kuriose mokoma lietuvių kalba ir tautinės mažumos kalbos prireikus ją tobulinti;

IV. VAIKŲ UGDYMO TAUTINIŲ MAŽUMŲ KALBOMIS IR TAUTINIŲ MAŽUMŲ KALBŲ MOKYMO MODELIAI

12. Tautinių mažumų vaikų priešmokyklinio ugdymo organizavimo modeliai pateikti Priešmokyklinio ugdymo organizavimo modelių apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2003 m. spalio 29 d. įsakymu Nr. ISAK-1478 (Žin., 2003, Nr. 111-4970).

13. Vaikų mokymo viena ar kita tautinės mažumos kalba arba vaikų mokymo tautinės mažumos gimtosios kalbos santykio su jų mokymu lietuvių kalba modeliai parengti remiantis šalies mokyklų praktikos atvejais. Modeliai išdėstyti pagal Tarptautinės standartizuotos švietimo klasifikacijos lygmenis: ISCED 1 – pradinis ugdymas, ISCED 2 – pagrindinis ugdymas, ISCED 3 – vidurinis ugdymas (priedas).

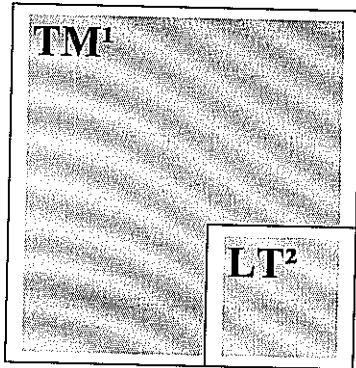
14. Ugdymo procesas organizuojamas ir mokymas vykdomas tautinės mažumos kalba arba mokoma tautinės mažumos kalbos vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro patvirtintomis bendrosiomis programomis, bendraisiais ugdymo planais, Ugdymo lietuvių kalba bendrojo ugdymo ir neformaliojo švietimo mokykloje tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. spalio 14 d. įsakymu Nr. V-1856 (Žin., 2011, Nr. 127-6046).

Vaikų ugdymo tautinių mažumų kalbomis ir tautinių mažumų kalbų mokymo tobulinimo gairių priedas

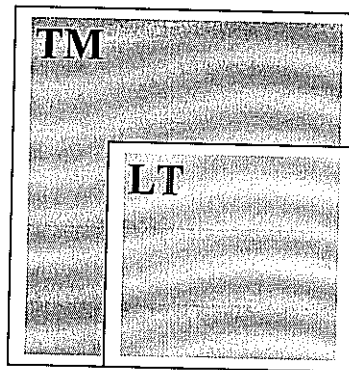
VAIKŲ UGDYMO TAUTINIŲ MAŽUMŲ KALBOMIS IR TAUTINIŲ MAŽUMŲ KALBŲ MOKYMO MODELIAI

1. Vaikų ugdymo tautinių mažumų kalbomis ir tautinių mažumų kalbų mokymo modeliai (toliau – modelis):

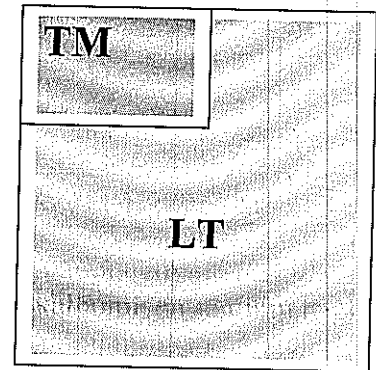
I modelis

II modelis

III modelis

2. I modelis (I M). Mokymo procesas organizuojamas tautinės mažumos kalba. Mokoma tautinės mažumos kalba, išskyrus lietuvių kalbą ir literatūrą, Lietuvos istorijos, geografijos, gamtos pažinimo ir pasaulio pažinimo temas apie Lietuvą ir pilietiškumo pagrindus, kurie mokomi lietuvių kalba (toliau – LT);

3. II modelis (II M). Mokymo procesas organizuojamas tautinės mažumos kalba. Mokoma tautinės mažumos kalba, išskyrus LT ir kai kuriuos tėvų ir mokinių pasirinktus mokomuosius dalykus lietuvių kalba;

4. III modelis (III M). Mokymo procesas organizuojamas lietuvių kalba. Mokoma lietuvių kalba ir tautinės mažumos gimtosios kalbos.

5. Mokiniamis ugdyti pagal pradinio ugdymo programą (ISCED 1), pagrindinio ugdymo programą (ISCED 2), vidurinio ugdymo programą (ISCED 3) galima pasirinkti skirtingus modelius:

Lygmenys	Mokymo tautinės mažumos kalba ir tautinės mažumos kalbos mokymo modeliai				
ISCED III	I M	II M arba III M	II M	II M arba III M	III M
ISCED II	I M	II M	I M	II M arba III M	III M
ISCED I	I M	I M	I M	II M	III M

¹ TM – tautinės mažumos kalba

² LT – lietuvių kalba